

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 2339 від 29.10.2019
Народні депутати України
О. Бондаренко та інші

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою збереження довкілля (щодо посилення відповідальності за дії, спрямовані на забруднення атмосферного повітря та знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу)»

Законопроектом пропонується внести до Кримінального кодексу України (далі – КК) та Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) зміни, якими збільшуються розміри штрафів за: 1) забруднення або іншу зміну природних властивостей атмосферного повітря шкідливими для життя, здоров'я людей або для довкілля речовинами, відходами або іншими матеріалами промислового чи іншого виробництва внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи для довкілля (зміни до ч. 1 ст. 241 КК); 2) знищення або пошкодження лісових масивів, зелених насаджень навколо населених пунктів, вздовж залізниць, а також стерні, сухих дикоростучих трав, рослинності або її залишків на землях сільськогосподарського призначення вогнем чи іншим загальнонебезпечним способом (зміни до ч. 1 ст. 245 КК); 3) порушення вимог пожежної безпеки в лісах (зміни до ст. 77 КУпАП); 4) самовільне випалювання рослинності або її залишків (зміни до ч. 1 ст. 77-1 КУпАП).

Також законопроект приводить положення ч. 1 ст. 77-1 КУпАП у відповідність до ч. 3 ст. 27 Закону України «Про рослинний світ». Зокрема, у абз. 1 ч. 1 ст. 77-1 КУпАП слова «дозволу органів державного контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища або з порушенням умов такого дозволу, а так само невжиття особою, яка одержала дозвіл на випалювання зазначеної рослинності або її залишків та опалого листя, заходів щодо своєчасного їх гасіння» пропонується замінити словами «дотримання порядку, встановленого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища».

Обґрунтовуючи необхідність прийняття законопроекту, його автори посилаються на те, що «не дивлячись на законодавчі заборони, забруднення

атмосферного повітря, знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу, порушення вимог пожежної безпеки в лісах та самовільне випалювання сухої рослинності або її залишків продовжується. Кримінальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачено штрафні санкції, однак розмір більшості санкцій норм у сфері охорони природи не відповідає вимогам сучасності та не може виконувати карну функцію адміністративної відповідальності через занадто малий розмір ... Таким чином, запропоновані розміри штрафів доказують свою неефективність. У зв'язку з чим вже давно назріла потреба їх перегляду».

Проаналізувавши законопроект, Головне науково-експертне управління погоджується із необхідністю збільшення розмірів штрафу (як кримінального покарання, так і адміністративного стягнення) за правопорушення, пов'язані з забрудненням атмосферного повітря та знищенням або пошкодженням об'єктів рослинного світу.

Водночас вважаємо за необхідне звернути увагу на таке.

1. Ефективність юридичної відповідальності залежить не тільки від виду та (або) розміру стягнення (покарання), а й від дотримання принципу *невідворотності* такого стягнення (покарання). Так, наприклад, за даними Державної служби статистики у 2018 році за ст. 77-1 КУпАП було накладено всього 792 стягнення¹. Враховуючи те, що це правопорушення характерне для сільської місцевості, а кількість сільських населених пунктів (без врахування даних АР Крим, Донецької та Луганської областей) становить 25 543 територіальні одиниці², очевидно, що в більшості населених пунктів процес самовільного випалювання рослинності та її залишків взагалі не контролюється. Отже, саме по собі збільшення розмірів штрафу за такі діяння навряд чи призведе до зменшення кількості вказаних правопорушень.

2. Законопроект має назву «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою збереження довкілля (щодо посилення відповідальності за дії, спрямовані на забруднення атмосферного повітря та знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу)», однак зміни вносяться лише до окремих статей КК і КУпАП, а не до всіх, об'єктом яких є відносини у сфері охорони атмосферного повітря та об'єктів рослинного світу. Так, у проекті передбачається збільшення розмірів штрафу за знищення або пошкодження лісових масивів, зелених насаджень навколо населених пунктів, вздовж залізниць, а також стерні, сухих дикоростучих трав, рослинності або її залишків на землях сільськогосподарського призначення вогнем чи іншим загальнонебезпечним способом (ч. 1 ст. 245 КК). При цьому, поза увагою залишилися санкції ст. ст. 65 КУпАП «Незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур і молодняка», 65-1 КУпАП «Знищення або пошкодження полезахисних лісових смуг та захисних лісових насаджень», 66 КУпАП «Знищення або пошкодження підросту в лісах» та ін.

¹ <http://www.ukrstat.gov.ua/>

² http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/ds/ator/ator2016_u.htm

Крім того, під час оцінки положень законопроекту необхідно враховувати, що у разі його прийняття залишиться незмінним розмір штрафу, наприклад, за *викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря* без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом, інші порушення порядку здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря або перевищення технологічних нормативів допустимого викиду забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел під час експлуатації технологічного устаткування, споруд і об'єктів (ст. 78 КУпАП). Штраф за такі діяння і надалі складатиме всього від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 85 до 136 гривень), тоді як за самовільне випалювання сухої рослинності (розмір шкоди від якого зазвичай є значно меншим за шкоду, заподіяну правопорушенням, передбаченим ст. 78 КУпАП), становитиме від ста восьмидесяти до тисячі двохсот шестидесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 3060 до 21 420 гривень).

Узагальнюючий висновок: за результатами розгляду у першому читанні законопроект доцільно повернути суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання з урахуванням висловлених зауважень і пропозицій.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: В. Попович, Т. Ругаєва

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЇВНА
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B420047F32C01
Дійсний до: 10.11.2020 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/3-2020/24703 від 06.04.2020

52135